

Гаѓан камен

На 24 километри западно од Кратово, во непосредна близина на познатиот археолошки локалитет Големо Градиште кај селото Коњух, Кратовско, се наоѓа локалитетот Гаѓан Камен. Според кажувањето на тамошните жители Стефан и Солунка Кошарски од селото Коњух и Тодор Петрушевски од селото Димонце, Кратовско, Гаѓан Камен во најстаро време било местото на кое вежбале војниците на царот во тоа време. Во текот на изведувањето на вежбите тогашниот цар ги надгледувал изведуваните вежби со цел да ги одбере најдобрите војници за својата гарда. Првата вежба била фрлањето копје, втората дисциплина скокови во височина и во далечина, според висината да скокнат напред или назад. Војниците вежбале јавање на коњи и се организирале трки со коњи. Најбрзите требало да убијат некое диво животно: дива свиња, зајак, срна или елен. По извршениот улов на животното царот ги принудувал да јадат живо месо со цел да бидат издржливи и силни. Во непосредна близина на Гаѓан Камен тече Крива Река од која ловеле риба и ја јаделе жива, без да ја подготвуваат. Според кажувањето на нашите соговорници, војниците им давале на коњите да јадат риба, претходно посолена. Една од поинтересните дисциплини било фрлањето жива лисица. Тој што ќе фртел жива лисица имал привилегија да го чува царот, а ги имал и сите привилегии што царот им ги давал на своите најблиски соработници. Тој го назначувал за свој главен чувар, бидејќи го сметал за најспособен затоа што можел да биде целиот во крв, а царот да го гледа окото на војникот, што ја покажува неговата способност и јунаштво.

Во текот на вежбите војниците најмногу вежбале фрлање камен во далечина. Тие можеле да го фрлат каменот на голема далечина, дури до реката и оттука е претпоставката дека каменот го добил името Гаѓан Камен.

На ова место војниците вежбале постојано и на тој начин секогаш биле подготвени да ја одбранат својата земја и царштината на чело со царот. Тие ја добивале најдобрата храна и најдобрата плата од царот. Платата ја добивале во златни пари кои се ковале на овој дел од Балканот.

Во непосредна близина на Гаѓан Камен била и царската палата до која водел царскиот пат кој постои и денес и локалните жители така го нарекуваат. „Искочи ли на Царски Пут“ веќе си на правиот пат кон морето – значи по течението на Крива Река и на Пчиња, кои се влеваат во Вардар, се` до Белото Море. Во разговорните изрази и ден денес е присутен изразот Беломорска ѕвезда, по која се ориентирале караваните. Штом ќе се појавела таа на небото, се разденувало и се тргнувало со караванот за Солун. Старите велат: Дека да одиш нема да се изгубиш ако ја следиш Беломорската ѕвезда.

Автор на текстот е Стевче Донеvски, објавено во „Музејски гласник, 4“ Музеј на град Кратово, Кратово, 2007.

Подготви: Марко Китевски